

TROFEJNÉ NEMECKÉ SAMOHYBNÉ DELÁ VO VÝZBROJI ČS. ARMÁDY. IV 105MM SAMOHYBNÁ HÚFNICA VZ. 18/40N

PETER TURZA

TURZA, P.: 105mm self-propelled anti-tank cannon type 18/40 N. Vojenská história, 4, 12, 2009, pp. 126–130, Bratislava.

The study deals with the issue of using trophy self-propelled cannons of German origin as the addition of the tank technique of the Czechoslovak army after the WWII. The extract is a follow up of the materials published in the Military History no. 1,2,3 2009. This is the technique taken after the repair from the after-war collections; taken-over from the Red Army or, and mainly; produced in Czechoslovak military factories in accordance with the types produced there during the war to meet the needs of the German army. The mentioned types of the self-propelled cannons were included in the armaments until the 50s and 60 s of the last century.

Apart from providing a complex view to the topics the author tries to react to the many different and imprecise factual information variously published or available on the web.

Military History. Czechoslovakia. German technique in the armaments in the 50s and 60 s.

Pôvodné označenie Wehrmachtu	neoficiálne Sturmhaubice IV
Typ	útočná húfnica na pásovom podvozku
Výrobca	pravdepodobne Krupp
Výroba	Vozidlá vznikli najskôr z určitého počtu generálokovaných útočných diel Sturmmgersch IV, buď v koncerne Krupp alebo v iných opravárenských dielňach, a to zástavbou 10,5 cm húfnic a úpravou ich bojových priestorov.
Počet upravených vozidiel	?
Rok zavedenia do výzbroje čs. armády	1948
Označenie v čs. armáde v jednotlivých rokoch	1948/1949 samohybné delo so 105mm húfnicou 1949/1954 105mm samohybná húfnica vz.18/40
Typ	samohybná húfnica na pásovom podvozku
Podnik zabezpečujúci opravu	ČKD Praha – Libeň
Počet opravených vozidiel	8 ks
Rok vyradenia z výzbroje čs. armády	1954

Účel: 105mm ShH vz. 18/40 N boli určené na sprevádzanie tankov v útočnom boji, ako aj na ničenie živej sily a palebných prostriedkov protivníka, jeho tankov, samohybných diel a protitankového delostrelectva. V obrane sa mali používať na zosilnenie protitankovej obrany tankových jednotiek.

Technicko-taktické údaje:

hmotnosť	24 t
osádka	4 muži
dĺžka s delom	6,8 m
dĺžka korby	5,93 m
šírka	2,95 m
výška	2,20 m
svetlosť	0,40 m

Hrúbka pancierovania

čelo nadstavby	80 mm/10°
čelo korby	80 mm/14°
boky nadstavby	30 mm/11°
boky korby	30 mm/0°
zadok nadstavby	30 mm/0°
zadok korby	20 mm/10°
dno korby	10 mm/90°

Motor:

typ	vodou chladený Maybach HL 1230TRM
počet valcov	12 (usporiadaných do „V“ pod uhlom 60°)
vrtanie zdvih	105 x 115 mm
obsah	1 1867cm ³
prevádzkový výkon	265 ks (197,6 kW) pri 2 600 otáčkach/min
maximálny výkon	300 ks () pri 3 000 otáčkach /min
typ karburátora	dvojstupňový Solex 40 JFF II

Prevodovka:

typ	ZF –Aphon SSG 77
6 rýchlostných stupňov vpred	
1 rýchlostný stupeň vzad	
II-VI rýchlostný stupeň synchronizovaný	
maximálna rýchlosť	38 km/hod
priemerná rýchlosť	cesta 30 – 35 km/hod
	terén 25 km/hod
spotreba na 100 km	cesta 230 litrov
	terén 340 litrov
dojazd (akčný rádius)	cesta 180 – 200 km
	terén 120 – 140 km
obsah palivových nádrží	430 litrov

Schopnosť prekonávať prekážky

VOJENSKÁ HISTÓRIA

výška kolmej steny	0,6 m
šírka priekopy	2,2 m
hĺbka ponorenia bez prípravy	1,2 m
bočný náklon	25°
maximálne stúpanie	30°
Výzbroj	
kaliber a vzor húfnice	105 mm húfnica vz. 18/40
odmer (ručný) voľný	vľavo 20° vpravo 20°
námer (ručný) voľný	-6° + 20°
zásoba nábojov pre húfnicu	40 ks
kaliber a vzor guľometu	7,92 mm MG 42
zásoba nábojov pre guľomet	600 ks
Typ zameriavača pre húfnicu	
zameriavací ďalekohľad	Sf ZF 1a
zameriavač delový	vz. 37N
Rádiostanica	
Typ	FuG 15 alebo FuG 16 ¹

Prehľad vývoja a použitia: V priebehu roku 1944 sa objavila vo výzbroji divízie Wehrmachtu a zbraní SS 10,5 cm útočná húfnica stavaná na báze útočného dela Sturmgeschütz IV, neoficiálne označovaná ako Sturmhaubitze IV.²

Po vojne sa v rámci zberu trofejného nemeckého materiálu na území vtedajšej ČSR v rokoch 1946 – 1947 získalo dovedna 30 útočných húfníc IV. Z tohto počtu sa dalo opraviť 22 strojov, z ktorých 12 kusov bolo vyzbrojených húfnicou I.F.H.18 a 10 kusov húfnicou STUH 42L/48.³ Všetky vozidlá vrátane neopravitelných, označené ako samohybné delá so 105mm húfnicou, boli do decembra 1947 na základe rozhodnutia II. odboru MNO odsunuté do pobočky AZ 1 sklad tankového materiálu Milovice. Začiatkom roka 1948 rozhodlo veliteľstvo tankového vojska o ich zavedení do výzbroje tankosamohybných delostreleckých plukov. Rátalo sa s tým, že na dva ShPTK vz. 40N alebo ShPTK vz. 39/44 N by pripadalo jedno samohybné delo so 105mm húfnicou. Vzápätí však bolo toto rozhodnutie vzhľadom na malé počty tejto techniky pozastavené a v lete 1948 definitívne zamietnuté.⁴ Z dôvodu nedostatku ťažkých tankov a samohybných diel trval II. odbor MNO na ponechaní týchto samohybných húfníc vo výzbroji tankového vojska. Podľa plánu opráv a výroby bojových a špeciálnych vozidiel tankového vojska schváleného dňa 8. 3. 1948 a vydaných povolení na opravu začali sa koncom roka 1948 v závode ČKD Praha – Libeň práce spojené s opravou 8 kusov samohybných diel so 105mm húfnicou.⁵ Do februára 1949 prebehla demontáž 12 strojov,

1 GŠ/Vojenskovedecká správa, Pomůcka č. j. 0012/51. In: Sborník vojenské techniky OSWALD, W.: Kraftfahrzeuge und Panzer der Reichswehr Wehrmacht und Bundesweher, Stuttgart : Motorbuch Verlag, 1975 s. 287.

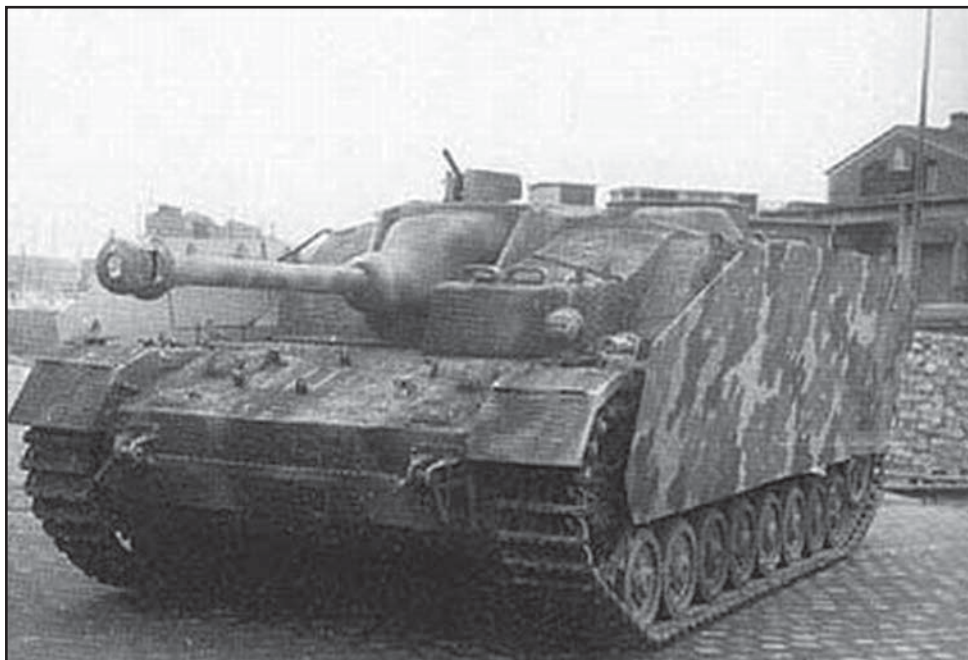
2 VÚA-VHA Praha, f. MNO 1946 Hl.št. Vel.tank.vojska č.j.1973/Dův. GŠ/Vojenskovedecká správa, Pomůcka č.j.0012/51. In: Sborník vojenské techniky.

3 VÚA-VHA Praha, f. MNO 1947 Hl. št. Vel. tank. vojska č. j. 9926/Taj.

4 VÚA-VHA Praha, f. MNO 1948 Hl. št. Vel. tank. vojska č. j. 2105 / Taj.-org.-mat.

VÚA-VHA Praha, f. MNO 1949 Hl.št. Vel. tank. vojska č. j. 11100/Taj.

5 VÚA-VHA Praha, f. MNO 1948 Hl.št. Vel.tank. vojska č. j. 7159/Taj.-org.-mat.

Nemecké samohybné delo StuG IV s kanónom 7,5 cm. Pri generálnych opravách sa časť tejto techniky prestavala na útočnú húfnicu vyzbrojenú 10,5 cm delom.

pôvodne vyzbrojených 105mm húfnicou 1F.H.18, z ktorých štyri neopraviteľné boli využité na náhradné diely. V rovnakom čase Škodove závody v Plzni s mesačným predstihom dodali 8 kusov zgenerálokovaných 105mm húfníc vz. 18/40, čo výrazne urýchlilo opravárenské a montážne práce na vozidlách.⁶ Už 4. 5. 1949 odovzdali zástupcovia závodu ČKD Praha – Libeň po úspešných jazdných a streleckých skúškach vo VVT Jince preberacej komisii tankového vojska za účasti odborníkov z Vojenského technického ústavu 4 kusy opravených samohybných diel pod novým označením 105 mm samohybné húfnice vz. 18/40 N. Tie boli dočasne uložené u 1 delostreleckého pluku.⁷ Zostávajúce 4 kusy 105mm ShK vz. 18/40 N prevzalo tankové vojsko v lete 1949 a opätovne ich uložilo v remízach 1 delostreleckého pluku.⁸

Začiatkom novembra bolo všetkých 8 vozidiel uložených u 11. tankovej brigády v Dědičoch.⁹ Z uloženia boli vyňaté až v decembri 1950 po vytvorení 1. ťažkého tankosamohybného pluku v Strašiciach. V jeho rámci tvorili až do konca roka 1952 z dôvodu nedostatku ťažkých tankov, časť výzbroje tankového práporu. Od januára do marca 1953 prešli vozidlá strednými opravami, a po ich ukončení boli odovzdané zástupcom preberacej komisii 8. pevnostnej brigády v Rajhrade. Po prezborení brigády na SD 75/40 v septembri 1954

VÚA-VHA Praha, f. MNO 1949 Hl. št. Vel. tank. vojska č. j. 1100/Taj.

6 Archív VÝVOJ Martin a.s. nezaraďené, Škodove závody n.p. D-1/S/5864 taj. /1949.

7 VÚA-VHA Praha, f. MNO 1949 Hl. št. Vel. tank. vojska č. j. 7159/Taj. –org.- mat.

VÚA-VHA Praha, f. MNO 1949 Hl. št. Vel. tank vojska č. j. 111000/Taj.

VÚA-VHA Praha, f. MNO 1949 Hl. št. Vel. dělostrelectva č. j. 11689/Taj.

8 Archív VÝVOJ Martin a.s. nezaraďené, Vojenský dozorní orgán u firmy ČKD Praha VIII, Č. j. 63/Dův. 1949.

9 VHA Praha MNO 1949 Hl. št. Vel. dělostrelectva č. j. 1211/Taj.

prevzal samohybné húfnice znova na tabuľky počtov ťtsp. Z výzbroje TMV boli vyradené pravdepodobne koncom roka 1954 po dodávkach tankov T-34/85.¹⁰

10 HAPraha MNO 1950GŠ OMS č. j. 3790.
VHA Praha MNO 1951 NM – mat. 45-2/24.
VHA Praha 1952 VTMV 74/1/371.

Ivana I. Materiálno-technické zabezpečenie a organizačná výstavba tankového a mechanizovaného vojska v rokoch 1949-1959, rigorózna práca, Bratislava : VPA KG, 1976, s. 19.